

Riik kui tark tellija ehk kuidas saab riik toetada turunõudlust innovatsiooni järele

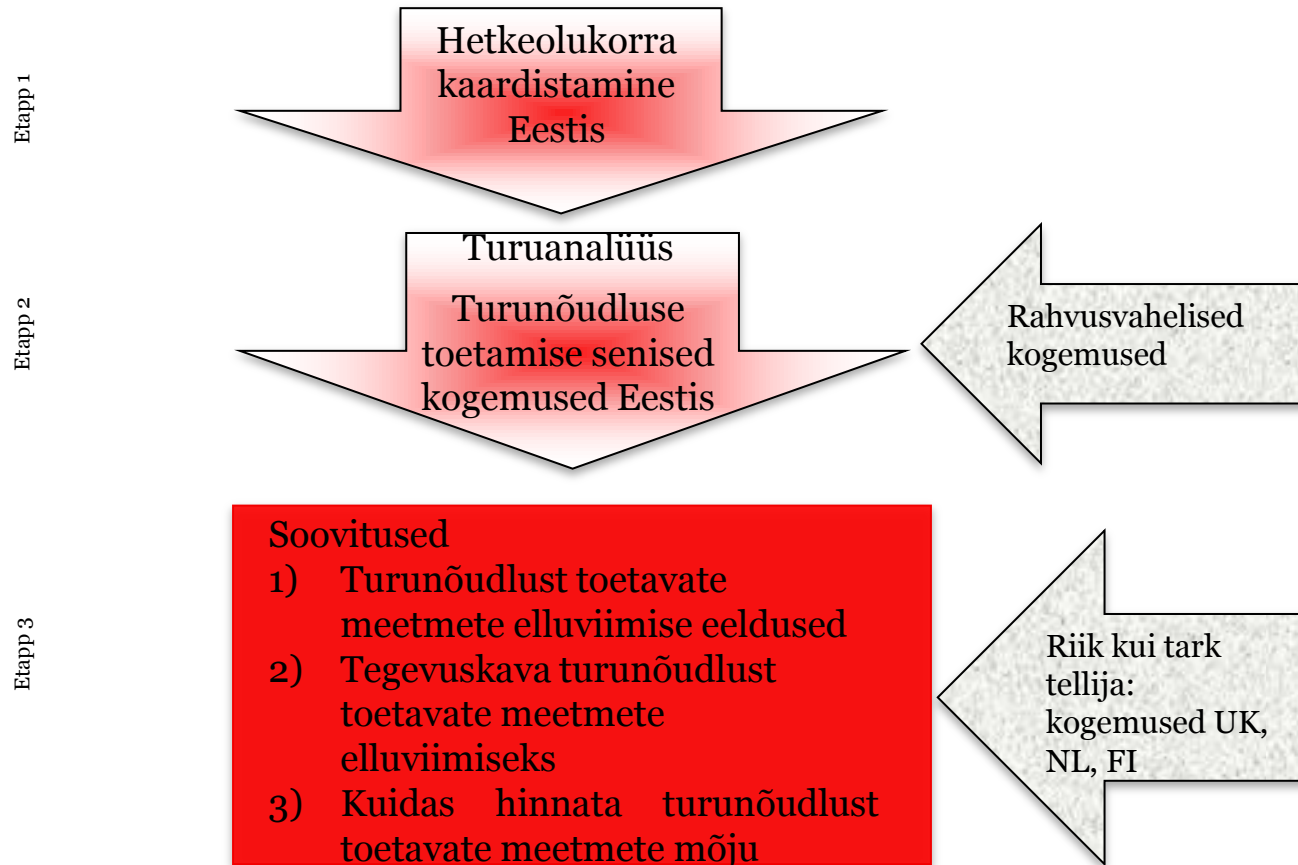
Katre Eljas-Taal

12. november 2014

Uuringu eesmärgiks oli

- analüüsida kuidas saaks riik motiveerida nõudlust innovatsiooni järele (ehk milline võiks olla riigi roll innovatsiooni kasutamise eestvedamises),
 - pakkuda välja lahendused kuidas kõrvtada senised turupakkumisele suunatud meetmed (tagastamatud toetused) turunõudlusele suunatud meetmetega (innovaatilised riigihanked, teadlikkuse tõstmine, eratarbimise motiveerimine, targad regulatsioonid jms).
 - Keskenduti nutika spetsialiseerumise valdkondadele:
 - ✓ *IKT läbi teiste sektorite,*
 - ✓ *tervis ja tervisetehnoloogiad (e-tervis ja biotehnoloogia),*
 - ✓ *ressursside efektiivsem kasutamine.*
-

Kuidas me uuringut läbi viisime?

Mida me tulemusteni jõudmiseks tegime?

- Analüüsisime olemasolevaid strateegiaid, tegevuskavasid, uuringuid, seadusandlust, aruandeid jms
 - Viisime läbi kolm fookusgruppi IKT, tervise ja ressursside valdkonnas
 - Intervjueerisime 11 avaliku ja erasektori asjatundjat
 - Viisime läbi kolm rahvusvahelist juhtumianalüüsi:
 - ✓ *Tervis: The UK Small Business Research Initiative*
 - ✓ *IKT: NESTA Public Services Innovation Laboratory and ICT*
 - ✓ *Ressursid: The demand-side elements of the Danish innovation policy mix, the Market Development Fund and the Building Regulation*
 - Analüüsisime kolme juhtumit Eestis, kus võis leida turunõudluse toetamise elemente: *HITSA e-õppevahendid, VIRTU projekt (eakate tervise järgimine ja suhtlusvahend saartel), ELMO (elektriautod)*
-

Mis kasu saab riik turunõudluse stimuleerimisest?

- Majanduskasv senistel alustel kaasates tööjõudu ja kapitali ei ole jätkusuutlik → suund on tehnoloogia ja kapitali kaasamisele
- Toimub üleüldine 'võidurelvastumine' – kõik riigid otsivad oma kasvunišše → vajadus keskenduda võimekatele ja suure potentsiaaliga ettevõtetele/valdkondadele
- Majanduse jätkusuutlikkuse üks alus on tugev sisetarbimine → stimuleerib sisemaist tarbimist
- Majanduse jätkuvaks arenguks on vaja pidevaid uuendusi → motiveerib ettevõtteid ja teadusasutusi leidma koos lahendusi

Millistest meetmetest me räägime?

STIMULEERIVAD TURUPAKKUMIST

T&A toetused
(toetused seadmete soetamiseks, tootearendus)

Võrgustike arendamine
(TAKid, klastrid)

Ligipääs turgudele
(eksporditoetused)

Kompetentside arendamine
(arendustöötaja kaasamine, innovatsiooniosakud)

STIMULEERIVAD TURUNÕUDLUST

Innovaatilised riigihanked

kommertskasutusele eelnevad hanked (*pre-commercial procurements*) ja innovatsiooni hankimine (*procurement of innovation*), nt IKTs, ehituses, aga ka tervise valdkonnas

Targad regulatsioonid, standardid

tulemuspõhised regulatsioonid (*performance based regulations*), nt tervise ja ehitusvaldkonnas

Eratarbimise toetamine

et tekitada/soodustada nõudlust, nt tervise valdkonnas

Teadlikkuse tõstmine

(nii riigi kui tarbija teadlikkuse tõstmine), et teadlikumalt nõuda konkreetseid tooteid ja teenuseid, läbivalt kõigis valdkondades

Eksperimentaalsed platvormid, kus katsetada uusi lahendusi enne, kui neid tegelikku ellu rakendada, nt IKTs, tervise, ehituse valdkonnas

Kas me oleme valmis hakkama turunõudlust turgutama homme?

JAH – SOODUSTAVAD TEGURID

Vajadus lahendada sotsiaal-
majanduslikud probleemid
(elanikkonna vananemine,
keskkonnateemad, kliimamuutused,
sotsiaalne ebavõrdsus jne)

Vajadus tõsta riigi toimimise
efektiivsust (miks me peame
toetama, kui sama eesmärgi saab
lahendada ka regulatsioone muutes,
olla nutikam!)

EI - BARJÄÄRID

Riigi lühiajaline strateegiline
planeerimine

Turgude vähene tundmine ja sidusus

Hirm võtta riske

Nõrk valdkondadevaheline koostöö
(sh *leadership*)

Madal teadlikkus ning oskused TAI
rakendamisel

Milleni me välja jõudsime (1)?

- Olemasolevaid turupakkumist toetavaid meetmeid on edukalt võimalik täiendada turunõudlust soodustavate meetmetega
 - Igasugused turunõudlust toetavad meetmed nõuavad riigilt: a) pikaajalist strateegilist nägemust, b) riskivalmidust, c) turu tundmist
 - Riik saab innovatsiooni hankimisel eeskujuks olla nii suurte üleriiklike projektide rakendamisel kui ka üksiktegevustes
 - Riigi lähenemine peab olema terviklik (pikaajalised strateegiad + valdkondadevaheline koostöö + turunõudlust toetavad meetmed + kõik asutused tulevad selle lähenemisega kaasa)
 - T&A ning innovatsioon peavad olema integreeritud riigi pikaajalistesse strateegiatesse
-

Milleni me välja jõudsime (2)?

- Riik saab turunõudlust toetada ainult nendes sektorites, kus on juba olemas vastav kompetents, valmisolek ja teadmised, seetõttu keskendusimegi peamiselt
 - ✓ *e-valitsemisele (IKT),*
 - ✓ *e-tervisele (IKT + tervis),*
 - ✓ *ehitussektorile (ressursside efektiivsem kasutamine).*

Riigi roll – olla tark tellija?

Riik saab olla nii turu reguleerija kui ka tellija:

- **Peab omama pikaajalist vaadet** oma tegevustele – *mis on organisatsiooni/valdkonna eesmärgid ja kuidas nendeni jõuda, mida selleks peab tegema, kuidas tegelikult saab lahendada probleemid/tarbija vajadused?*
- **Peab tundma turgu** – *kes on turu osapooled, milliseid tooteid/teenuseid turul müüakse, kuidas ettevõtted käituvad/mõtlevad, mis on tarbija vajadus, kuhu suunas turg liigub, olema turu osapooltega kontaktis (+ turuanalüüsid ja tuleviku-uuringud)*
- **Peab olema valmis riskima** uute lahendustega, mille kohta veel ei tea kas ja kuidas see tööle hakkab või palju maksma läheb

NB! Riik annab oma käitumisega eeskuju erasektorile

Esimesed sammud:

- Alustada innovaatilistest riigihangetest
 - ✓ *Luuu innovaatilisi riigihankeid toetav üksus + koolitada välja nii üks-kaks riigihanke spetsialisti kui ka tellijaid*
 - ✓ *Riigi Kinnisvara kui hea ja kiire võimalus, kust alustada praktiseerimist*
 - ✓ *Luuu nõ garantiimehhanism maandamaks innovatsiooni hankimise riske*
- Leppida valdkondadeülevalt kokku mingi % iga asutuse aastasest riigihangete eelarvest (või nt x arv hankeid), mis läheb innovatsiooni hankimisele (või alustada mõne organisatsiooniga)
- Leppida valdkondadeülevalt kokku, et seadusandlus, standardid ja normid sõnastatakse tulemuspõhised, st määratletakse ära lõpptulemus (olukord, mida tahetakse saavutada)
- Taastada — tuleviku-uuringud — vähemalt — nutika — spetsialiseerumise valdkondades

Täna!

Uuringu meeskond tänab Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeeriumi ning kõiki,
kes aitavad kaasa uuringu läbiviimisele!

katre.eljas-taal@technopolis-group.com

www.technopolis-group.com

technopolis **|group|** has offices in Amsterdam, Brighton, Brussels,
Frankfurt/Main, Paris, Stockholm, Tallinn and Vienna
